

13 Δεκεμβρίου 1943: Επιχείρηση Καλάβρυτα - Πως οι κομμουνιστές (ΕΑΜ-ΕΛΑΣ) προκάλεσαν και πέτυχαν την γερμανική θηριωδία

«Εκείνη την ημέρα παρουσιάστηκαν κάποιοι αντάρτες. Νομίζω πως ήτανε ο Γλαράκης, ο τσαγκάρης. Του ριχτήκανε όλες οι γυναίκες να τον σκοτώσουν, αλλά εκείνος διέφυγε και τους φώναξε έτσι: “Τι να σας κάνουμε, προλάβανε οι Γερμανοί, άλλως θα το είχαμε κάνει εμείς”. Την επομένη ήλθε και άλλος αντάρτης του οποίου ο πατέρας και ο αδελφός είχαν τουφεκιστεί. Η μάνα του τον καταράστηκε και τον φώναξε “φονιά” και του είπε να μην τον ξαναδεί. [...] Όταν αυτοί τόλμησαν να επιστρέψουν στην πόλη, οι γυναίκες άρχισαν να τους ρωτούν: “Γιατί μας αφήσατε μονάχους; Γιατί κρυφτήκατε στα βουνά; Γιατί δεν ήρθατε να πολεμήσετε για μας;”. Δύο ή τρεις από τις γυναίκες διαμαρτυρήθηκαν τόσο έντονα, ώστε οι αντάρτες τις πήραν μαζί τους και τις έκλεισαν σε κάποιο στρατόπεδο. Μερικές εβδομάδες αργότερα αφέθηκαν ελεύθερες και επέστρεψαν στα Καλάβρυτα».

(Συνεντεύξεις αυτοπτών μαρτύρων και κατοίκων των Καλαβρύτων στον Γερμανό ιστορικό ερευνητή Χέρμαν Μέγιερ)

Μετά την συνθηκολόγηση των Ιταλών (9 Σεπτεμβρίου 1943), καθώς εκείνη τη χρονική στιγμή δεν είχαν φτάσει ακόμη γερμανικά στρατεύματα στα Καλάβρυτα, ο διοικητής της 3ης Μεραρχίας του ΕΛΑΣ στην Πελοπόννησο, Μίχος, εκμεταλλεύτηκε την εύνοια της τύχης και κατέλαβε αμέσως την πόλη. Το ιταλικό 28ο Τάγμα Μελανοχιτώνων δεν αντιστάθηκε, αλλά κατέφυγε στα γύρω βουνά. Όταν την επόμενη μέρα μπήκαν οι Γερμανοί στα Καλάβρυτα, οι αντάρτες είχαν ήδη επιστρέψει στα βουνά, ενώ οι διωγμένοι μελανοχίτωνες βγήκαν από τις κρυψώνες τους και γύρισαν στην πόλη, όπου και αναγκάστηκαν αμέσως να παραδώσουν τα όπλα τους. Αφού οι Γερμανοί, σύμφωνα με τον ίδιο τον Μίχο, απείλησαν ρητά *«να επιστρέψουν και να κάψουν τα σπίτια»* στην περίπτωση που η πόλη προσέφερε και πάλι καταφύγιο σε αντάρτες μετά την αποχώρηση των

δυνάμεων του Άξονα, ξεκίνησαν για να επιστρέψουν στο Αίγιο παίρνοντας μαζί τους Ιταλούς αιχμαλώτους τους.

Οι πιο συνετοί πολίτες των Καλαβρύτων συναντιόνταν στα γραφεία της κοινότητας, για να συζητήσουν πώς θα έπρεπε να συμπεριφερθούν εν όψει του ερχομού των ανταρτών και της απειλής των Γερμανών. Αποφασίστηκε, εφόσον ο Μίχος είχε ήδη εγκαταλείψει την πόλη, να σταλεί εκ νέου αντιπροσωπεία στους αντάρτες, η οποία θα τους παρακαλούσε να μην ξαναμπούν στην πόλη και να παραδώσουν στους Γερμανούς τους Ιταλούς εκείνους που είχαν προσχωρήσει στις γραμμές τους. *«Δυστυχώς όμως οι αντάρτες δεν εισάκουσαν την παράκλησή μας»*, σημείωσε ο χρονικογράφος Παπαβασιλείου. *«Τα μεσάνυχτα της 18ης Σεπτεμβρίου μπήκε στην πόλη υπό τη διοίκηση του κυρίου Γκίκα το τάγμα Αιγιαλείας. Οι κάτοικοι τούς υποδέχθηκαν με ενθουσιασμό και τους παρακάλεσαν να εγκαταλείψουν την πόλη το συντομότερο δυνατό, για να αποφευχθούν ανεπιθύμητες καταστάσεις»*.

Οι ΕΛΑΣίτες βέβαια, δεν ήταν ανόητοι να βάλουν το κεφάλι τους στην λαιμητόμο. Οι όποιες επισκέψεις τους στα Καλάβρυτα, γινόταν εκ του ασφαλούς κι όπως θυμάται η δωδεκάχρονη τότε, Ευσταθία Τζούδα, *«Οι αντάρτες δεν έμειναν πολύ καιρό στην πόλη. Επέστρεψαν και πάλι στα βουνά, απ' όπου κατέβαιναν για να προμηθευτούν τρόφιμα. Συχνά έψαχναν το μαγαζί μας και έπαιρναν μαζί τους πετσέτες, παλτά, ακόμη και χρήματα»*. Κοινώς, δηλαδή, λήστευαν και πλιατσικολογούσαν με πρόσχημα τον «αγώνα» τους.

Οι αντάρτες όμως δεν αποσύρθηκαν από την πόλη προτού το ΕΑΜ οργανώσει κι εδώ τις γνωστές δομές της ισχύος του. Ιδρύθηκε ένα στρατιωτικό δικαστήριο υπό την προεδρία του δικηγόρου Καμπέρου, με τη συμμετοχή του βοσκού Ανδρέα Τζαβέλα, του χασάπη Δαρμογιάννη και του γραμματέα του ειρηνοδικείου Θεοδωρακόπουλου. Ο γανωματής Νικολάου ανέλαβε τον ρόλο του εισαγγελέα. *«Το δικαστήριο έβγαλε με τη σύνθεση αυτή»*, αναφέρει ο αυτόπτης μάρτυρας Παπαβασιλείου, *«πολλές πολιτικές και καταδικαστικές αποφάσεις που, σύμφωνα με τις γνώσεις των εμπειρογνημόνων αλλά και με την άποψη του ακροατηρίου, δεν εξυπηρετούσαν κανέναν πρακτικό σκοπό, ενώ αντιθέτως προκάλεσαν την οργή πολλών λόγω της κομμουνιστικής κατεύθυνσης των νέων ηγετών»*. Ταυτόχρονα δημιουργήθηκαν επιτροπές που θέλησαν να ασχοληθούν με οικονομικά, εκκλησιαστικά, εκπαιδευτικά ζητήματα και θέματα ασφαλείας. Δεν είχαν όμως την παραμικρή επιρροή, καθώς οι σχετικές αποφάσεις λαμβάνονταν αυθαίρετα από τους ηγέτες του ΕΑΜ, τον αγρονόμο Γ. Σμυρνιωτόπουλο και τον

διευθυντή της διοίκησης Α. Κατσικόπουλο.

Όπως καταλαβαίνει ο αναγνώστης, πρόκειται για ένα από τα πάμπολλα λαϊκά δικαστήρια που έστησε το ΚΚΕ εκεί όπου θεωρούσε ότι είχε τον έλεγχο. «Δικαστήρια» που έστειλαν στον τάφο, όσους δεν είχαν προνοήσει να συνταχθούν με την κομμουνιστική ιδεολογία και πρακτική και τους σφράγισαν με το ανεξίτηλο στίγμα του «προδότη», του «γκεσταπίτη» και του «Γερμανοτσολιά». Όσο για το υπόβαθρο και το ποιοτική σύνθεση αυτών των «δικαστηρίων», είναι πράγματα που ο μέσος νοήμων άνθρωπος μπορεί να αντιληφθεί πολύ εύκολα.

Οι Γερμανοί από την άλλη, θέλοντας να διασφαλίσουν την περιφρούρηση στην ευρύτερη περιοχή Πάτρας-Καλαβρύτων-Τρυπιών, ανέλαβαν σε πρώτη φάση να κάνουν αναγνωριστική επιχείρηση και ανίχνευση του οδικού δικτύου μέχρι την περιοχή των Καλαβρύτων. Το καθήκον αυτό, είχε αναλάβει ένα στρατιωτικό σώμα 97 ατόμων από το 749 Σύνταγμα Καταδρομών, υπό τον λοχαγό Χανς Σόμπερ.

Κάπου εδώ αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση για τους κατοίκους των Καλαβρύτων (κι όχι μόνο των Καλαβρύτων) ...

Ο Σόμπερ και οι άνδρες του πέφτουν σε ενέδρα των ΕΛΑΣιτών και οι περισσότεροι αιχμαλωτίζονται. Κάποιοι από τους τραυματίες αιχμάλωτους εκτελούνται ενώ νοσηλεύονταν στο νοσοκομείο Καλαβρύτων (λεπτομέρεια: Οι τραυματίες αιχμάλωτοι βγήκαν σηκωτοί και κλαίγοντας από το νοσοκομείο, μετά από απαίτηση ενός γιατρού του ΕΑΜ Καλαβρύτων και αφού κατακρεουργήθηκαν με κασμάδες, ρίχθηκαν σ' ένα πηγάδι). Οι ΕΛΑΣίτες παίρνουν τα βουνά με τους αιχμάλωτους, εγκαταλείποντας στην τύχη τους τους Καλαβρυτινούς με μια ωρολογιακή βόμβα στα χέρια (τους νεκρούς Γερμανούς στρατιώτες), έτοιμη να εκραγεί. Στις διαπραγματεύσεις που ακολουθούν, όταν οι Γερμανοί ανακαλύπτουν την ομηρία των στρατιωτών, οι ΕΛΑΣίτες είτε κωλυσιεργούν, είτε προβάλλουν απαιτήσεις που γνωρίζουν ότι δεν θα ικανοποιηθούν. Οι ναζί έχουν βάλει ήδη το κεφάλι των Καλαβρυτινών στη λαιμητόμο, των οποίων η ζωή πλέον κρέμεται από την από την απόφαση των ΕΛΑΣιτών. Τελικά, οι «ηρωικοί» μαχητές του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, εξολοθρεύουν τους αιχμάλωτους, γνωρίζοντας την ίδια στιγμή ότι αυτή τους η πράξη θα αποτελούσε και την υπογραφή στην θανατική καταδίκη των ανυπεράσπιστων κατοίκων των Καλαβρύτων.

Η συνέχεια και η αντίδραση των Γερμανών ήταν η αναμενόμενη... Το ίδιο και η στάση των «γενναίων αγωνιστών» του ΕΛΑΣ: Έγιναν «καπνός», για όσο διάστημα

οι ναζί έκαιγαν και σκότωναν. Βεβαίως, δεν θα ήταν ούτε η πρώτη, ούτε η τελευταία φορά που οι κομμουνιστές θα κατέφευγαν σε αυτή την τακτική. Όπως και δεν ήταν η πρώτη φορά, που θέλοντας να καλύψουν το δικό τους αίσχος, έγραφαν τη δική τους «ιστορία» (αυτή της «ηρωικής» κομμουνιστικής Αριστεράς), ρίχνοντας όλες τις ευθύνες στους...ταγματασφαλίτες.

Το εκτενές απόσπασμα που ακολουθεί και όπου περιγράφεται αναλυτικά και τεκμηριωμένα η τραγωδία των Καλαβρύτων, προέρχεται από το βιβλίο του Γερμανού ιστορικού ερευνητή Χέρμαν Φρανκ Μέγιερ «Από τη Βιέννη στα Καλάβρυτα». Ο Μέγιερ μόνο για αντικομμουνισμό ή μεροληψία δεν θα μπορούσε να κατηγορηθεί, καθώς στα έργα του γίνεται χρήση των κομμουνιστικών πηγών χωρίς ιδιαίτερη φειδώ, αλλά και χωρίς -θα μπορούσε να πει κάποιος- ιδιαίτερη προσοχή ως προς τη διασταύρωσή τους, κάτι που τον έχει οδηγήσει μερικές φορές στο να αναπαράγει άθελά του φτηνή κομμουνιστική προπαγάνδα.